

חכם עדיף מנביא

קובץ א. תתלד. שאיפתי גדולה היא לחבר את התורה הרוחנית עם התורה המעשית. בימים הראשונים, בימי הנביאים בודאי, היו שתי התורות מחוברות בחיבור גמור, וגם בימי התנאים והאמוראים גם כן, ומהלך התלמוד הירושלמי הוא בודאי בצורה של איגודם של שני חלקי התורה הללו. אמנם חתימת הבבלי באה לתן האפשרות לאור התורה שיאיר גם במחשכים. והזמן דורש כעת להחזיר את ההופעה לאיתנה.

קובץ ח. יב. אל יהיה קל בעינינו התוכן של העסק בענפי תורה כאלה, כשאנו במצב רוח כזה, שאין אנחנו יכולים להתרומם אל האור הגלוי השופע בזהרה של תורה, ועם כל מה שנפשנו חושקת ליהנות מזיו פארה, אין המעמד הצנום הנפשי מכשיר אותנו לזה, עד שהננו מגרמים גרמי, ועוסקים בענינים קטועים, קלי ערך, לפי הרום העליון הנתבע מאתנו בתביעה פנימית. שכל זה פועל עלינו, אפילו בהמצב הירוד, להנתק מעט או גם הרבה מהשפלות הגופנית והגסות הדמיונית וכל כיעוריה, המלפפים את האדם בנפשו, בדמו ובבשרו. ופעולה זו של ההתרוממות הנפשית ביחש להעומק התחתית, פועל כל הגה תורני, אפילו היותר קל והיותר זעיר.

קובץ ב. קעט. כל חלק גלוי שאינו מוכר כראוי, בין מן התורה, בין מן העולם, עומד הוא כמו מסך מבדיל שמסתיר את האור הנשגב של החלק החבוי והנסתר, שאינו מושג כי אם בצפיה פנימית בהירה. ובחק זה נעוצה היא החובה של השקידה התדירית להרבות תורה וחכמה. בתור יוצא מן הכלל, יש שאיזה סדק מתהווה בכתלי המערה הסותמת את האורה העליונה; והאור החבוי מתנוצץ פתאום, שלא על פי הדרך המודרג של הידיעות הגלויות. ניסים כאלה צריכים לקבל בשמחה, אבל אין סומכין על הנס, והסדר התדירי הוא לבוא מן הגלוי אל הנסתר, מהפרטים אל הכלל.

היא מרשמת בעזה וכח העמל הנפשי והודרות השכל הנדרשת לה את עומק הרושם של התמצית הכללית של האור המקיף את כל התורה כולה, אשר לא תבא כל כך עמוק בקרב הנשמה, אם לא חזקק לעמקי ההגדרה של כל סעיפי המעשה ע"פ יסוד עומק החידוד, המפשט את החוב של המעשה וכל סעיפיו עד קצה גבולו. ע"כ, סגולה גנוזה היא, שכל אשר ירבה המתעסק בחידודה של הלכה לשמה, לפלפל ולחדד בהלכה, כן תוסיף האורה המוסרית של יסודה של תורה, שכללותה היא החסד והטוב, להיות יותר חיה ופועלת בלבבו, עד שזוכין ע"י ההתחברות לחידוד של הלכה לשמה, שהגבולות אז מתרחבים כאד ע"י הרכבת שכל בשכל. והייתי יכול לטעות, שהקצה הרחוק שבתולדות הדיוק שע"פ החידוד, לא ישא אתו את האור שביסוד הכללות הראשית של כונת התורה העיקרית, אבל לא כן הוא, שאם רק לשמה הם עוסקים, נטיית הרצון לקדושה

נו. ואם עושים כן, זוכין לתורה שנתנה בימין שנאמר "ותורך נוראות ימינך". אע"פ שהעין החיצונה רואה את היסודות הראשיים שתכלית התורה בנויה עליהם, בדברים הידועים ומושכלים לכל מפני הטוב הגלוי שבהם, כי כללי החסד והטוב, המוסר והיושר, הם ברורים לכל איש, ושרשי יראת ד' ואהבתו, והקדושה והענוה וכל המדות הטובות והקדושות הם דברים אשר מצד כללותם אין צריך להכנס בסבך של עמקי פלפולים וחידודים רבים, והם הם עיקר תכליתה של תורה, [ו]שמא יאמר האדם, אם כן למה לי כל העמל של העסק בכירור ההלכות עם כל עמקי הפלפול שבהן, ואולי ישים אותם גם כן לא לעוזרים אל היסודות הראשיים שעקרה של תורה מבוססת עליהם, אלא גם למונעים את האור הבהיר והכללי לזרוח על הלב, מתוך שהמחשבה טרודה בעמקי הפלפול, אבל עומק הדבר איננו כן. עמוק מאד גנוז הוא, בתוך כל הויה ופלפול של הלכה המסתעף בדרך מאד רחוקה, האור הפנימי של כללותה של תורה. וההגבלה המדוייקת בכל פרטי ההלכות וסעיפיהם, הנולדת דוק ע"פ העסק היותר חרוץ שבעמקי פלפול וחידוד ההלכה,